

Pál Weihe hevur granskað í 34 ár:

Gransking er ein góð íløga fyri samfelagið

Føroyska samfelagið eigur at brúka meira pengar til gransking. Tað heldur Pál Weihe, ið er ein av royndastu granskarunum í Føroyum. Hann er sannførdur um, at granskingin er avgerandi fyri, at vit menna okkum sum tjóð.

EFTIR DAGMAR JOENSEN-NÆS

Pál Weihe fekk lykilin til Landslæknahúsinu í Sigmundargøtu fyri 34 árum síðani, tá hann fór undir sínar kyksilvurkanningar. Síðani eru fleiri túsund børn og vaksin kannaði av læknum og sálar-

KYKSILVURKANNINGAR OG GRINDATILMÆLI

Í 1976 ávaraði heimsheilsustovnurin WHO um, at nógv kviksilvur var í havinum kring allan heim, ið stavaði frá verksmiðjum í stóru ídnaðarlondunum.

Í 1977 mæltu heilsumyndugleikarnir í Føroyum fólki frá at eta grind og spik til døgurða meira enn eina ferð um vikuna. Grindahvalurin livir høgt uppi í føðiketuni og hevur tí nógv kviksilvur í sær.

Í 1984 setti Pál Weihe, serlækni í arbeiðsmedisini, undir at kanna, um føroysk børn høvdu fingið skaða av, at mammurnar høvdu etið grind. Hann staðfesti, at føroyskir nýfðingur høvdu millum 10 og 20 ferðir so nógv kviksilvur í blóðinum sum nýfðingar aðrastaðni. Kyksilvurnøgðin hevði neyvt samband við, hvussu nógva grind mammurnar høvdu etið. Kanningar av børnunum vísu, at samband var millum nógðina av kyksilvurið og menningina á fleiri økjum.

Í 1997 mæltu heilsumyndugleikarnir barnaknum frá at eta tvøst og spik. Í 2000 vísti ein kanning, at barnakonur bert ótu ein tíggjundapart av tí nógð av grind, ið tær høvdu etið 18 ár frammanundan. Kyksilvurið í blóðinum hjá nýfðingum var minkað niður í helvt. Í 2008 mælti Pál Weihe saman við Landslækninum føroyingum til heilt at gevast at eta tvøst og spik. Í 2009 var nógðin av kyksilvuri hjá nýfðingum á leið tað sama sum í londum, har fólk ikki eta dálkaðan mat úr havinum.

frøðingum í húsunum, og stórar mongdir av upplýsingum um heilsuna hjá føroyingum eru savnaðar og greinaðar.

Fleiri granskarar eru so við og við lagstir afturat. Í lötuni arbeiða umleið 14 granskarar í húsunum við ymiskum verkætlanum innan heilsugransking.

- Ein rættiliga stórir partur av Føroya fólki hava verið her í húsinum ígjøgnum árinu og latið okkum upplýsingar og tilfar um heilsuna. Í lötuni eru tað mest tey 80-85 ára gomlu, sum vit síggja. Tey vórðu eisini kannaði her fyri 10 árum síðani, og nú vilja vit vita, hvørjir tættir eru avgerandi fyri heilsuna, tá fólk eldast.

- Tey eldru mæta væl upp, og tað hava øll onnur, sum vit hava heitt á, eisini gjørt. Vit hava ongantið havt trupulleikar við at fáa fólk at vera við í okkara kanningum. Vit hoyra ofta frá fólki, at tey fegin vilja geva sitt ikast til at fáa meira vitan um sambandið millum umhvørvi og heilsu, sigur Pál Weihe.

Granskarar á Deildini fyri Arbeiðs- og almannaheilsu hava gjøgnum árinu kannað nógvar ymiskar bólkar í samfelagnum. Strongd hjá trolaramonnum, rúsevnisvanar hjá 9. floksnæmingum og sáðgóðska hjá ungum monnum eru nakrar av teimum nógva verkætlanunum, sum granskararnir hava fingist við.

Í lötuni verður ein stór kanning av sálarliga arbeiðsumhvørvinum fyrireið, har ætlanin er at fáa upplýsingar frá øllum teimum 26.000 føroyingunum, sum eru í arbeiði.

Samstarvsfelagar hjá Pál Weihe í øðrum londum eru ovfarnir av, at so nógvir føroyingar vilja vera við í kanningunum.

- Luttøkan er munandi hægri enn aðrastaðni, eisini tá tað snýr seg um sera viðkvæmar kanningar, sum granskarar aðrastaðni hava havt trupult við at fáa fólk at vera við í.

- Tað stóð ikki á hjá okkum at fáa ungar menn at koma inn og geva okkum sáð. Og vit fingi eisini sáð frá pápum teirra, sum vit

Pál Weihe er ein royndastu granskarunum í Føroyum. Hann fór undir at granska árin av kyksilvurdálking í móðurlívi í 1984.

kundu samanbera við.

Bert í einum føri eydnaðist ikki at fáa tilfar til eina granskingar-

verkætlan.

- Tá vit vildu kanna tarmbakteriur og bóðu fólk um at senda okk-

NAVN: Pál Weihe

ALDUR: 68 ár

ÚTBÚGVING: Serlækni

í arbeiðsmedisini

STARV: Yvirlækni og granskari